ఆఖరి ప్రయోగం

...మిర్రర్

"నువ్వు నాకో సహాయం చెయ్యాలి" అన్నాడు విశ్వమూర్తి లంచ్ టైములో.

అసలు సంగతి చెప్పకుండా నా సహాయం కోరడంటే ఇదేదో ముఖ్యమైన విషయం అయి వుండాలి.

వచ్చే నెలలో జరగబోయే ఇంటర్వ్యూలకి సంబంధించిన ఫైలు నా వద్దనే ఉంది. వున్నవి రెండు వేకెన్సీలు. అందులో ఒకటి రిజర్వుడు. ఆ మరోదానికోసం ఇప్పటికే అనేకమంది నుంచి రకరకాల ఒత్తిడి రావటం మొదలు అయింది.

ఆ ఉద్యోగానికి నాకు ఇష్టమైన వ్యక్తిని సెలక్టు చేసుకునే అధికారం నాకు లేకపోయినా, కనీసం ఇంటర్వ్యూలో అడిగే ప్రశ్నల సమాచారం నా వద్ద వుంది.

ఒకవేళ తనవాడి కెవరికైనా సహాయ పడమని అడుగుతాడేమో, ముందుగానే ఏదో చెప్పి తప్పించుకోవటం మంచిది అనుకుంటూవుండగా—

"ఈ పని నీకు తప్ప మరొకరివల్లకాదు. కాబట్టి నువ్వు ఎలాంటి అభ్యంతరం చెప్పకుండా ఒప్పుకోవా" అన్నాడు విశ్వమూర్తి ప్రాధేయ పూర్వకంగా.

అసలు విశ్వమూర్తితో నాకంత స్నేహం లేదు. హలో అంటే హలో అనుకోవటం తప్ప భుజాలు రాసుకుంటూ తిరిగింది లేదు. అయితే ఈ మాత్రం పరిచయాన్నే పురస్కరించుకుని నా సహాయం కోసం బలవంతం చేస్తున్నాడంటే ఇది సామాన్య విషయంగా అంచనా వేయలేక పోతున్నాను.

ఏది ఏమైనా ఇంటర్వ్యూ వ్యవహారంలో ఇప్పటికే ఒకరికి మాట ఇవ్వటం జరిగింది. ఇందులో మరింత మందికి సహాయ పడటం అంటె, నన్ను నేను చిక్కుల్లో ఇరికించుకోవటం అవుతుంది.

"నువ్వు వీలు చేసుకుని ఒకసారి మా ఇంటికి రావాలి" అన్నాడు కాఫీ కప్పు చేతిలోకి తీసుకుంటూ.

"ఇది ఇంటర్వ్యూకి సంబంధించినది కాదు" అని తేలిపోయింది.

అతన్ని నొప్పించకుండా ఎలా తప్పించు కోవాలా అని మథన పడుతున్న నా మనసు తేలికపడింది.

"చేతనైన సహాయం చేయటానికి నేను సర్వదా సిద్ధం. ముందు అసలు విషయం ఏమిటో చెప్పు" అన్నాను హృదయ పూర్వకంగా.

"అంతా చెప్పాలంటే ఈ లంచ్ టైము చాలదు. తరువాత విపులంగా వివరిస్తాను."

"రామాయణం అంతటి గాథను మూడు ముక్కల్లో చెప్పారు. నీ కథ కూడా అలాగే తేల్చు. నేను సస్పెన్సు భరించలేను" అన్నాను నేను అతృతగా.

"రామాయణం మూడు ముక్కల్లో చెప్ప వచ్చు. కానీ ఇది మాత్రం విపులంగా చెప్ప వలసిందే"

"అయితే కానీ—"

"మా ఇంటి ప్రక్కన కాంతారావుగారని ఒకాయన వున్నాడు. వయసు అరవై అయిదు వుంటుంది. ఏదో ఉద్యోగం చేసి రిటైరు అయ్యాడు."

"ఆయన నీకు బంధువా?"

"కాదు. కేవలం పొరుగు మనిషి"

వింటున్నాను.

"ఆయనకి ముగ్గురు ఆడపిల్లలు. ఆఖరున ఒక మగ పిల్లవాడు. ఆడపిల్లల పెళ్ళిళ్ళుచేసి పంపించి వేసాడు. ఒక్కడే కొడుకు కావటంతో అతి గారాబంగా పెంచాడు."

"అయితే !"

"ఆ సుపుత్రుడి కోసం ఈ ముసలాయన బెంగపెట్టుకున్నాడు."

"ఎందుకో ?"

"రాజా – అంటె, ఆ కాంతారావుగారి అబ్బాయి ఈ మధ్య మిలటరీలో చేరిపోయాడు. తన కొడుకుని అక్కడ ఎన్నికష్టాలు పెడు తున్నారో అని ఈయన నిద్రాహారాలు మాని దిగులు పడుతుంటే, ఆయనకు ఎలా స్వాంతన కలిగించాలో మాకు అర్థం కావటంలేదు. ఇలాంటి స్థితిలో నువ్వు గుర్తు వచ్చావు."

"నేను చెయ్యగలిగింది ఏముంది ?"

"చాలావుంది. నువ్వు గతంలో మిలటరీలో పనిచేసి వచ్చావుకదా. ఆ అనుభవాన్ని పురస్క రించుకుని కాంతారావుకి వాళ్ళ అబ్బాయి విషయంలో ధైర్యం చెప్పాలి."

"ఆయన అంత అధైర్యం పడటం ఎందుకు ?"

"ఎందుకు అంటే ఏం చెప్పాలి. కన్న ప్రేమ అలాంటిది ! అందులో ఒక్కడే కొడుకు కదా."

"అలాంటప్పుడు రాజాని మిలటరీలోకి పంపకుండా వుండాల్సింది."

"రాజా మిలటరీలో చేరుతున్నాడని తెలిస్తే కాంతారావు ఒప్పుకునేవాడు కాదు అసలు. ఆయనకి తెలియకుండా ఇతగాడే జాయిన్ అయి, పంజాబ్‌లో అదేదో వూరు వుంది. అక్కడినుంచి తండ్రికి లెటరు రాసాడు."

"ఏమని ?"

"ఇక్కడ నేను మిలటరీ ట్రైనింగ్ పొందుతున్నాను. నా గురించి బెంగపడవద్దు అని వ్రాసాడు."

"అయితే ఇంకేం ?"

"అప్పుడు ఈయన అంత కంగారు పడలేదు. కానీ ఈ మధ్య ఎవరో ఆయనకి ఉన్నవి లేనివి మారిపోసారు."

"అంటే."

"ఏం లేదు. మిలటరీలో చేసిన వాళ్ళు చివరి వరకు బ్రతకరనీ, యుద్ధంలో అకాల మృత్యువాత పడతారని, అలా కాకపోతే ఏ కాలో చెయ్యో పోగొట్టుకుని జీవితాంతం అంగ వైకల్యంలో బాధపడతారని, ఇంకా అలాగ ఏవేవో చెప్పారుట."

"అవన్నీ ఆయన నమ్మాడా ?"

"నమ్మటమే కాదు ఇప్పుడు తన కొడుకుని తిరిగి తను కళ్ళచూడలేనని భయపడుతున్నాడు."

"చదువుకున్నవాడు మరీ అంత అజ్ఞానంలో పడిపోతాడా ?"

"ఏంచెప్పను. అసలే వృద్ధాప్యం. అందులో అనారోగ్యం. మానసికంగా శారీరకంగా కృశించి పోయి, వున్న ఒక్క కొడుకూ కళ్ళముందు లేకుండా పోవటంతో ఆయన దిగాలుపడి పోయాడు. ఈ వయసులో ఆయన ధైర్యంగా ఆలోచించే స్థితిలో లేడు" అన్నాడు విశ్వమూర్తి కాంతారావుమీద జాలిపడుతూ.

"పాపం" అన్నాను నేను.

కాంతారావుగారి హృదయం కొడుకుకోసం ఎంత పరితపిస్తోందో కదా. ఈ వయసులో తండ్రిని వదిలిపెట్టి రాజా మిలటరీలో వెళ్ళి మంచి పని చేయలేదు అనిపించింది.

అదే మాట విశ్వమూర్తితో అన్నాను.

"అసలు కాంతారావుకే కొడుకుమీద అంత ప్రేమ వుంది కానీ, రాజు మాత్రం తండ్రి గురించి ఏనాడూ బాధ పడేవాడు కాదు. చదువు కోక సోమరిగా తిరిగి తిరిగి ఎవరికీ చెప్పకుండా మిలటరీలోకి వెళ్ళిపోయాడు. ఇక్కడ ఆ తండ్రిబాధ చూడలేక రాజాకు రెండు మూడు వుత్తరాలు వ్రాసాను. అతని నుంచి జవాబులు వస్తే కాంతారావు కాస్త కుదుట పడతాడేమోనని ఆశ. కానీ అతగాడు జవాబే వ్రాయడు."

"జవాబు వ్రాయక పోవటం ఎందుకు."

"ఎందుకో కాదు. కేవలం నిర్లక్ష్యం. ఆ తండ్రి అతడ్ని అలా పెంచాడు."

"అయితే నేను చెబితే మాత్రం ఆయనకి వూరట కలుగుతుందంటావా."

"కలగవచ్చు. నువ్వు మిలటరీలో పని చేసి

వచ్చావు. మేము చెప్పిన దానికంటె, నీ వాక్యాలు ఆయన బెంగ తీర్చవచ్చు.''

''చావు పుట్టుకలు ప్రకృతి సిద్ధమైనవి. పుట్టిన ప్రతి ప్రాణీ చనిపోవటం మనం చూస్తూనే వున్నాము. కేవలం మిలటరీలోకి వెళ్లిన వారు మాత్రమే అకాల మృత్యువాత బడతారనుకోవటం భ్రమ. మిలటరీలోచేరనివాళ్ళు కూడా దైవ నిర్ణయం ప్రకారం అనేక ప్రమాదాలలో చిక్కుకుని చనిపోతున్నారు. అవయవాలు కోల్పోతున్నారు. ఒక్క మిలటరీ సర్వీసు మాత్రమే ప్రమాదకరమైంది అనుకోవటం అర్థరహితం'' అన్నాను నేను జీవిత సత్యం విపులీకరిస్తూ.

''నిజమే. అయితే, ఇదే విషయం నువ్వు కాంతారావుకి చెబితే, ఈ వయసులో ఆయన్ని పుత్రశోభ నుంచి తప్పించిన వాడివి అవుతావు'' అన్నాడు విశ్వమూర్తి ముగింపు వాక్యంలా.

*   *   *

నేను గతంలో దాదాపు పది సంవత్సరాలు మిలటరీలో పని చేసి, ఉద్యోగ విరమణ చేసాను. ఆ తరువాత ప్రస్తుతం పని చేస్తున్న డిపార్టుమెంటులో స్థిరపడ్డాను.

రాత్రి భోజనం అయిం తరువాత మంచం మీద నడుంవాలిస్తే, విశ్వమూర్తి చెప్పిన కాంతారావు గుర్తు వచ్చాడు.

పై వాళ్ళకు కాంతారావు పడే ఆరాటం అర్ధరహితం అనిపించినా, తనున్న స్థితిలో ఆయన కొడుకుకోసం అలా బెంగపడటం సహజమేననిపిస్తుంది.

కాంతారావు పరిస్థితి విన్న తరువాత ఆ రోజుల్లో నేను మిలటరీలో పని చేస్తుండగా నా గురించి మా తండ్రిగారు ఆతృతగా వ్రాసిన లెటర్లు గుర్తురాసాగాయి.

ఆ రోజుల్లో మా నాన్నగారు నాకు అనేక జాగ్రత్తలు చెప్పి పంపుతూ వుండేవారు. గృహ సంబంధమైన వ్యవహారాలు నడిపించటానికి మా తమ్ముడు వున్నప్పటికి పెద్ద కొడుకు అయిన నామీద మా నాన్నగారికి ఎంతో ప్రేమ వుండేది. ఆయన నాపట్ల తన ప్రేమను వ్యక్తపరుస్తుంటే అదంతా ఆయన చాదస్తం భావించేవాడిని.

కానీ ఈ రోజున జీవితం అంటే అవగాహన ఏర్పడిన ఈ స్థితిలో తండ్రికి కొడుకుపట్ల వుండే రక్తసంబంధం, కన్నప్రేమ, ఆ తండ్రి ఎంత ఆరాట పెడుతుందో అర్థం అవుతూంది.

ఈ రోజున నా తండ్రి లేరు. ఆయన గతించి పది సంవత్సరాలు దాటింది. ఆయనలేని లోటు నాకు తీరనిది.

ఏమిటో! మనసు వికలం అయిపోయింది. గతించిన నా తండ్రి స్మృతులతో నా హృదయం బరువెక్కిపోయింది. ఈ రోజున ఎంత కావాలనుకున్నా నా తండ్రిని నేను చూడలేను.

స్వర్గవాసి అయిన నా తండ్రిని గురించి బెంగపడేకంటె, ఎదురుగా వున్న కాంతారావుకి నేను కొంతసేవ చేయటం నా కర్తవ్యంగా నా మనసు నాకు ప్రబోధించసాగింది.

మరునాడు ఆఫీసునుంచి విశ్వమూర్తితో కలిసి, తిన్నగా కాంతారావుగారి ఇంటికి వెళ్ళాలని నిర్ణయించుకున్నాను. ఈ నిర్ణయం తీసుకున్న తరువాత కానీ నా మనసు ప్రశాంతత చెందలేదు.

*   *   *

మరునాడు ఆఫీసు చేరుకోగానే –

విశ్వమూర్తి నా సీటుకి వచ్చాడు.

మనిషి ఏదో దిగులుగా కనిపించాడు.

''ఏమిటి అలా వున్నావు'' అన్నాను.

''కాంతారావు రాత్రి అంతా ఏడుస్తూనే వున్నాడు'' అన్నాడు విశ్వమూర్తి చాలా విషాదంగా.

''ఎందుకు ?''

''కొడుకు కోసం.''

''కొడుకుకి ఏమైంది. ఏమైనా లెటరు వచ్చిందా ?''

''ఏమీలేదు. కానీ తక్షణం కొడుకుని చూడాలని పట్టుదలతో వున్నారు. తన కళ్ళతో రాజుని చూసుకునేవరకూ తనకి అన్నం నీళ్ళు సహించవని, భీష్మించుకు కూర్చున్నాడు.''

''గొప్ప చిక్కే వచ్చింది. అయితే ఇంట్లో ఇంకా ఎవరున్నారు.''

ఆయన భార్య శాంతమ్మ ఒక్కరే ఆయనకి తోడు. ఆమెకూడా వృద్ధాప్యంలోవుంది. ఇద్దరూ కలిసి రాత్రి గగ్గోలు పెట్టి ఏడుస్తుంటే చుట్టు ప్రక్కల వాళ్ళు ఎంత వూరడించినా ఫలితం లేకపోయింది.''

''పోనీ రాజుని వెంటనే రమ్మని టెలిగ్రాం పంపుదామా ?''

''అక్కరలేదు. తన ట్రైనింగ్ అయిపోతూందట. వారంరోజుల తరువాత సెలవులలో ఇంటికి వస్తున్నట్లు లెటరు వ్రాసాడు.''

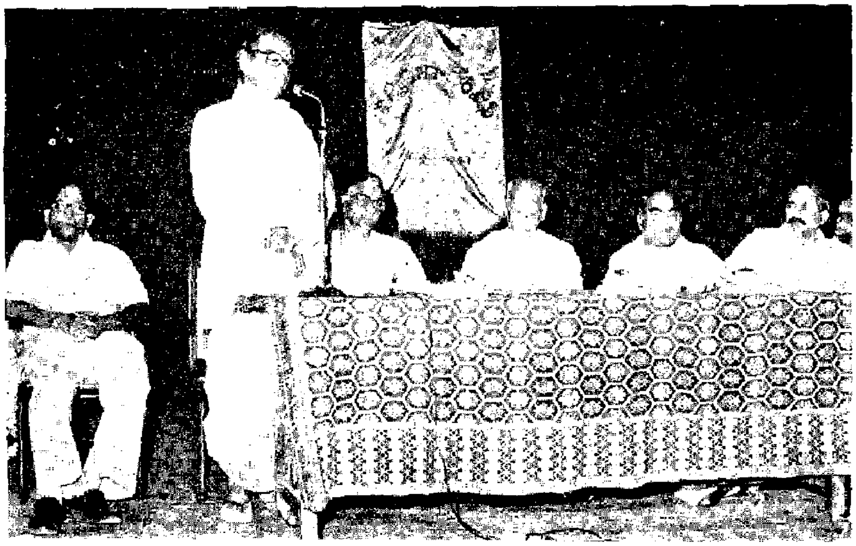

ఇటీవల హైదరాబాదు విశ్వకళాపరిషత్ వారు శ్రీ త్యాగరాయ గానసభలో నిర్వహించిన సన్మాన సభ సందర్భంగా తీసిన చిత్రం. వేదికపై శ్రీ వేమరాజు నరసింహారావు (సన్మానితులు) పరిషత్ అధ్యక్షులు శ్రీ మాకల చినసత్యనారాయణ, శ్రీ పి. ఎల్. శివరాం, ఐ.ఎ.ఎస్., పద్మభూషణ్ డాక్టరు శ్రీపాద పినాకపాణి, (సన్మానితులు) శ్రీ తంగి సత్యనారాయణ (శాసనసభాధ్యక్షులు) శ్రీ జె. రాంబాబుగార్లని చూడవచ్చు.

ఆఖరి ప్రయాణం

''మరింకేం. ఆ లెటరు కాంతారావుకి చదివి వినిపించలేదా ?''

''ఆ వుత్తరం కాంతారావే నాకు చూపించాడు. కానీ వారం రోజులు దాకా ఆగలేను. ముందు నా రాజుని నేను కళ్ళతో చూసుకోవాలి. నన్నువాడి దగ్గరకు తీసుకువెళ్ళు'' అంటూ నన్ను ప్రార్థించసాగాడు.''

''ఎక్కడో పంజాబు అంటె, వెళ్ళటానికే మూడురోజులు పడుతుంది. ఇంకో మూడు రోజులు ఆగితే ఎలాగూ రాజు వస్తాడు.''

''అదేమాట నేనూ అన్నాను. కానీ తనని తక్షణమే రైలు ఎక్కించి తనతోపాటు నన్ను రమ్మంటారు ఆయన ఇదెలా సాధ్యం. ఏది ఎలా వున్నా ఈ వయసులో ఆయన అంతదూరం ఎలా ప్రయాణం చేయగలడు. ఏమిటో అంతా అయోమయంగా వుంది రాత్రి అంతా ఎవరో చనిపోయినట్లు ఆ వృద్ధ దంపతులు ఏడుస్తుంటే ఏం చేయాలో తోచక అలా వుండిపోయాం.''

''నేను చాలా విచారిస్తున్నాను'' అన్నాను అంతకంటె ఎక్కువగా బాధపడుతూ.

''ఈరోజు సాయంకాలం నువ్వు ఎలాగైనా వచ్చి కాంతారావుతో మాట్లాడాలి'' అన్నాడు విశ్వమూర్తి గట్టిగా.

''నేను తప్పకుండా వస్తాను వాళ్ల ఇల్లు నాకు తెలియదు. మీ ఇల్లు కూడా నాకూ తెలియదు కాబట్టి సాయంకాలం ఇద్దరం కలిసి వెళ్దాము'' అన్నాను.

''సరే'' అంటూ విశ్వమూర్తి తన సీటుకి వెళ్లిపోయాడు. కానీ అనుకున్న ప్రకారం ఆరోజు సాయంకాలం కాంతారావుని చూడటం పడలేదు.

అర్జంటుగా పై ఆఫీసరు తనిఖీకి వస్తుంటె ఆఫీసులో వుండిపోవలసి వచ్చింది.

ఆ మరునాడూ కూడా ఏదో స్వంత పనులుండి కాంతారావు ఇంటికి వెళ్ళలేక పోయాను.

మూడవనాడు ఉదయం ఆఫీసుకు బయలుదేరుతుంటె, మా ఇంటి గుమ్మంముందే విశ్వమూర్తి ఎదురయ్యాడు.

''కాంతారావుగారు పోయారు'' అన్నాడు శూన్యంలోకి చూస్తూ.

నేను నిలుచున్నచోటనే కొయ్యబారి పోయాను.

నా గొంతు ఎండిపోయింది.

కళ్ళముందు చీకట్లు కమ్ముకుంటున్నాయి.

ఏదో మైకంలాంటిది నన్ను ఆవహించింది.

నేను స్పృహ కోల్పోతున్నట్టు, కిందికి కూలబడిపోతున్నట్టుగా తెలుస్తూంది.

నాకు స్పృహ వచ్చి కళ్ళు తెరిచేసరికి నేను మా ఇంటిముందు మెట్లమీద పడుకునివున్నాను.

నా చుట్టూ నా భార్యా పిల్లలు గుమిగూడి వున్నారు. విశ్వమూర్తి నాకు గాలి విసురుతున్నాడు.

క్షణకాలం తరువాత తిరిగి శక్తి పుంజుకుని లేచి కుంచున్నాను.

''అదేమిటి అలా పడిపోయావు'' అన్నాడు విశ్వమూర్తి అంతులేని భయంతో.

''కాంతారావుగారు నిజంగా పోయారా.''

''అవును. తెల్లవారుఝామున చని పోయారు.''

''ఎలా''

''ఏమీలేదు గుండె ఆగి చనిపోయినట్టు డాక్టరు చెప్పారు. రాజుకి టెలిగ్రాం ఇచ్చి ఇలా వస్తున్నాను.''

''రాజు వచ్చేసరికి మూడు రోజులు పడుతుందేమో.''

''అవును. అయినా అతను ఇక ఎప్పుడు వచ్చినా ఏమీలేదు. ఆ కొడుకు కోసం కలవరించి, ఆ ముసలాయన చనిపోయాడు. ఒక రకంగా తండ్రి చావుకి కొడుకే కారణం'' అన్నాడు విశ్వమూర్తి.

''అంతే కాదు విశ్వమూర్తి ! ఆయన చావుకి నేను కూడా కారణమే. ఆ రోజునే నేను నీతో వచ్చి కాంతారావుని కలుసుకుని వుంటె కొడుకు మీద బెంగ తగ్గి ఇంకా కొన్నాళ్ళు బ్రతికి వుండేవాడేమో. ఆ తరువాత రాజు ట్రైనింగ్ నుంచి వచ్చేవాడు.''

''ఏమో. ఏం చెబుతాం. ఆయన మృత్యువు అలా వ్రాసిపెట్టి వుంది'' అన్నాడు విశ్వమూర్తి వైరాగ్యంగా.

కానీ కాంతారావు మరణం నేను అంత తెలికగా తీసుకోలేకపోయాను.

''నీ నిర్లక్ష్యం కారణంగానే కాంతారావు ఆకస్మికంగా మరణించాడు. నువ్వు దోషివి'' అంటూ నా అంతరాత్మ నన్ను నిలదీయసాగింది.

నా తప్పుకు ప్రాయశ్చిత్తం చేసుకునే వరకూ నాకు శాంతి లభించేలా లేదు.

రాజు రావటానికి ఇంకా మూడు రోజుల వ్యవధి వుంది. అంత వరకూ ఆగటానికి వీలు లేదు.

రాజు స్థానంలో నేను నిలబడి కాంతారావు అంత్యక్రియలు జరిపించాను.

బ్రతికి వుండగా ఒక్కసారి అయినా ఆయనను చూడని నేను, చనిపోయిన తరువాత అదే వ్యక్తి పట్ల ఇంత ప్రేమ నాకెందుకు కలుగుతూంది ?

మనిషికి మనిషికి మధ్య ప్రేమ కలగటం కోసం రక్తసంబంధమే వుండనవసరం లేదని పించసాగింది. ★

కొలబద్ద

డాబు, దర్పం
మనిషి గొప్పతనానికి
నిర్వచనాలు కావు —
మంచి, మర్యాద
అతని విలువకు
నిలువుటద్దాలు

— కోలపల్లి ఈశ్వరరావు